

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра цивільного та господарського права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан юридичного факультету
Олена ЯРА
“ _____ ” _____ 2026 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри цивільного та
господарського права
протокол № 10 від “15” червня 2026 р.
Завідувач кафедри цивільного та
господарського права
Олексій ПІДДУБНИЙ

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «ПРАВО»
Лілія ПАНЬКОВА

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 «Право»
Освітня програма	«Право»
Факультет	юридичний
Розробник:	к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільного та господарського права Юлія КАНАРИК

КИЇВ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Римське приватне право

Навчальна дисципліна «Римське приватне право» є фундаментальною для формування правової культури та професійної компетентності юриста. Вивчення римського приватного права дозволяє ознайомитися з джерелами, понятійним апаратом, інститутами та принципами, що стали основою для сучасних цивілістичних правових систем. Курс охоплює норми, що регулювали статус осіб, речові права, зобов'язальне та спадкове право у Стародавньому Римі. Значна увага приділяється аналізу римських юридичних конструкцій, які використовуються в сучасному праві, а також розвитку правової думки та рецепції римського права в Європі. Вивчення дисципліни сприяє розвитку аналітичного мислення, формуванню навичок тлумачення правових норм та історико-правового підходу до розуміння сучасного права

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>D8 «Право»</i>	
Освітня програма	<i>Право</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	<i>150</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>	
Кількість змістових модулів	<i>3</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>-</i>	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна, дистанційна
Курс (рік підготовки)	<i>1</i>	<i>1</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>1,2</i>
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>-</i>	<i>-</i>
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>110 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	<i>-</i>

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни Римське приватне право

Метою вивчення дисципліни «Римське приватне право» є формування у здобувачів вищої юридичної освіти системного уявлення про основні інститути приватного права Стародавнього Риму, ознайомлення з джерелами римського права та історичними особливостями його розвитку, а також набуття знань і навичок, необхідних для розуміння витоків сучасного цивільного права,

порівняльно-правового аналізу правових норм і застосування римсько-правових конструкцій у сучасній юридичній практиці

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК) полягає у здатності використовувати надбання науки римського приватного права для вирішення практичних завдань та аргументації власної точки зору з приводу прийнятого за конкретним завданням рішення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. У процесі вивчення римського приватного права здобувач освіти формує розуміння історичних витоків сучасних правових систем, значення принципів справедливості, добросовісності та верховенства права, усвідомлює роль права у забезпеченні прав і свобод людини та функціонуванні демократичного суспільства.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. У процесі вивчення римського приватного права здобувач освіти набуває здатності аналізувати правове становище різних категорій осіб у римському суспільстві, порівнювати історичні та сучасні підходи до забезпечення рівності, недискримінації та гендерної справедливості, формувати повагу до принципу рівних прав і можливостей для всіх.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему, зокрема формування та еволюцію основних цивільно-правових інститутів (угод, власності, відповідальності), що виникли у римському праві й вплинули на структуру сучасного приватного права.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи, зокрема у процесі вивчення римського приватного права здобувач освіти формує розуміння історичного розвитку уявлень про правовий статус особи, її правоздатність та дієздатність, усвідомлює значення людської гідності, справедливості, добросовісності та рівності як фундаментальних правових цінностей. Здатний аналізувати еволюцію правового становища особи від римського права до сучасних стандартів захисту прав людини, оцінювати вплив римсько-правової спадщини на формування сучасних правових інститутів, спрямованих на забезпечення та захист гідності людини.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин, зокрема у процесі вивчення римського приватного права здобувач освіти набуває здатності використовувати різноманітні джерела римського права (Закони XII таблиць, преторські едикти, праці римських юристів, кодифікацію Юстиніана), наукову літературу, нормативно-правові акти та електронні інформаційні ресурси для аналізу правових явищ і встановлення юридично значущих обставин. Здатний здійснювати пошук, систематизацію та критичну оцінку правової інформації, застосовувати історико-правовий і порівняльно-правовий підходи для вирішення правових ситуацій та обґрунтування власної правової позиції.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПН1. Визначати переконливість правових аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин, зокрема ґрунтуючись на римських правових принципах і підходах до вирішення казусів за умов невизначеності або неповноти нормативного регулювання.

ПН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, зокрема з джерел римського права (Закони XII таблиць, едикти магистратів, твори класичних юристів), історико-правової та наукової літератури.

ПН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему, зокрема оцінювати переваги й недоліки римських та сучасних правових аргументів щодо вирішення типових приватноправових ситуацій, демонструючи навички критичного правового мислення.

ПН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло, зокрема зрозуміло та логічно викладати інформацію з питань римського приватного права, адаптуючи юридичні поняття до рівня сприйняття різних категорій слухачів (одногогрупники, викладачі, неюристи).

ПН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права, зокрема знати й розуміти особливості застосування норм матеріального

римського приватного права (зобов'язання, речові права, спадкування) з урахуванням їхньої історико-правової природи та ролі в подальшому розвитку цивільного права.

PH14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності, зокрема застосовувати статистичну, текстову та аналітичну інформацію з історико-правових джерел (збірки казусів, аналітика рецепції римського права) для формування юридичних висновків.

PH18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи, зокрема застосовувати у професійній підготовці основні римські правові доктрини, принципи (наприклад, *bona fides*, *pacta sunt servanda*, *dominium*) як основу сучасної правової традиції.

PH19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів, притаманних римському приватному праву, та їхній вплив на формування інститутів сучасного приватного права.

PH20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти на основі аналізу римських казусів і джерел, формулювати обґрунтовані висновки щодо способу вирішення правової ситуації відповідно до норм римського права.

2. Програма та структура навчальної дисципліни Римське приватне право

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна, дистанційна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Загальні положення римського приватного права														
Тема 1. Поняття римського права, предмет та система	1	9	2	2	-	-	-	10	-	-	-	-	10	
Тема 2. Джерела римського приватного права	2	14	2	2	-	-	15	10	-	-	-	-	10	
Тема 3. Особи у римському праві	3	9	2	2	-	-	20	10	2	-	-	-	8	
Тема 4. Сімейний статус фізичної особи	4	9	2	2	-	-	-	8	-	2	-	-	6	
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	5	14	2	2	-	-	-	10	-	-	-	-	10	
Разом за модулем 1		55	10	10	-	-	35	48	2	2	-	-	44	
Модуль № 2. Речі та речові права в римському приватному праві														
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	6	9	2	2	-	-	-	8	-	-	-	-	5	
Тема 7. Володіння	7	9	2	2	-	-	10	8	-	-	-	-	5	
Тема 8. Право власності	8	9	2	2	-	-	-	10	-	-	-	-	5	
Тема 9. Права на чужі речі	9	14	2	2	-	-	15	7	2	-	-	-	5	
Разом за модулем 2		41	8	8	-	-	25	22	2	-	-	-	20	

Модуль № 3. Загальні положення про зобов'язання в римському приватному праві													
Тема 10. Загальні положення про зобов'язання	10	9	2	2	-	-	30	5	-	-	-	-	5
Тема 11. Договори: загальні положення	11	9	2	2	-	-	-	7	2	-	-	-	4
Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1	12	7	2	2	-	-	-	2	-	2	-	-	4
Тема 13. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2	13	6	2	2	-	-	-	15	-	-	-	-	9
Тема 14. Позадоговірні зобов'язання	14	14	2	2	-	-	-	5	-	-	-	-	5
Тема 15. Спадкове право	15	9	2	2	-	-	-	5	-	-	-	-	5
Разом за модулем 3	54		12	12	-	-	30	39	2	2	-	-	33
Усього годин	150		30	30	-	-	90	120	6	4	-	-	110

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття римського права, предмет та система	2
2	Джерела римського приватного права	2
3	Особи у римському праві	2
4	Сімейний статус фізичної особи	2
5	Захист цивільних прав. Позови	2
6	Речі та речові права: загальні положення	2
7	Володіння	2
8	Право власності	2
9	Права на чужі речі	2
10	Загальні положення про зобов'язання	2
11	Договори: загальні положення	2
12	Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1	2
13	Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2	2
14	Позадоговірні зобов'язання	2
15	Спадкове право	2

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття римського права, предмет та система	2
2	Джерела римського приватного права	2
3	Особи у римському праві	2
4	Сімейний статус фізичної особи	2
5	Захист цивільних прав. Позови	2
6	Речі та речові права: загальні положення	2
7	Володіння	2
8	Право власності	2

9	Права на чужі речі	2
10	Загальні положення про зобов'язання	2
11	Договори: загальні положення	2
12	Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1	2
13	Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2	2
14	Позадоговірні зобов'язання	2
15	Спадкове право	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Джерела римського приватного права	15
2	Особи у римському праві	20
3	Володіння	10
4	Права на чужі речі	15
5	Загальні положення про зобов'язання	30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист наукових проєктів;
- пірінгове оцінювання.

7. Методи навчання

- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальні положення римського приватного права		
Практична робота 1. Поняття римського права, предмет та система	Здобувач розуміє зміст і структуру римського приватного права, його поділ на публічне та приватне, а також роль у формуванні європейської правової традиції. Вміє визначити предмет	10

	регулювання римського приватного права та його системні елементи	
Практична робота 2. Джерела римського приватного права	Здобувач знає основні джерела римського приватного права: закони, едикти магистратів, рішення сенату, твори юристів, імператорські конституції. Може пояснити їхню юридичну силу, етапи розвитку та застосування	10
Практична робота 3. Особи у римському праві	Здобувач пояснює поняття правоздатності та дієздатності в римському праві. Вміє класифікувати осіб за статусами: свободи, громадянства та родинного становища, аналізує їхній вплив на можливість участі в приватноправових відносинах	5
Аудиторний тест по темі: Особи (суб'єкти) права	Здобувач знає основні категорії суб'єктів римського права та їх правовий статус. Вміє визначати ключові елементи правоздатності та дієздатності в римському праві, розрізняє правове становище рабів, громадян, латинів, перемісників та вільновідпущеників. Може аргументовано застосовувати отримані знання для розв'язання типових юридичних ситуацій.	10
Практична робота 4. Сімейний статус фізичної особи	Здобувач розуміє римську модель родини як правову спільноту. Може охарактеризувати статус pater familias, patria potestas, а також правовий стан дружини, дітей, усиновлених та агнатів у римській сім'ї	5
Практична робота 5. Захист цивільних прав. Позови	Здобувач опанував основи позовної форми захисту прав у римському праві. Вміє розрізняти цивільні, преторські, публіціанові позови, пояснює порядок їх застосування залежно від характеру правопорушення	10
Аудиторний тест по темі: Захист цивільних прав. Позови	Здобувач розуміє принципи позовної форми захисту прав у римському праві. Вміє розрізняти цивільні, преторські та публіціанові позови, знає їх зміст, ознаки та сферу застосування. Може визначати вид позову залежно від характеру правопорушення та правильно використовувати відповідну термінологію	5
Самостійна робота 1.	Здобувач демонструє розуміння змісту і правового значення вибраної норми або інституту Закону XII таблиць та пояснює її (його) роль у формуванні римської правової традиції; аналізує історичні джерела римського права, зокрема Закон XII таблиць, з урахуванням соціального контексту доби; інтерпретує правові положення у сучасному контексті, виявляючи зв'язок між стародавніми	20

	нормами та сучасними приватноправовими інститутами; використовує логіку, аргументацію та приклади для побудови і представлення власного проєкту; впевнено комунікує державною мовою, структурує публічний виступ, ефективно презентує результати власного дослідження перед аудиторією.	
Самостійна робота 2.	Здобувач опанував правовий статус окремих категорій осіб у римському праві. Вміє розрізняти становище раба, римського громадянина, латина, перегринна, вільновідпущеника та імператора, пояснює особливості їхніх прав та обов'язків залежно від соціально-правового статусу; здобувач може аргументовано висловлювати правову позицію від імені вигаданої історичної постаті, формувати навички критичного мислення, а також проводити паралелі між римським правом і сучасними правовими системами	10
Модульна контрольна робота 1.	РН1,РН3,РН6,РН12, РН13,РН14,РН18,РН19,РН20	15
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Речі та речові права в римському приватному праві		
Практична робота 6. Речі та речові права: загальні положення	Здобувач знає класифікацію речей у римському праві: рухомі/нерухомі, подільні/неподільні, замінні/незамінні тощо. Розуміє загальні ознаки речових прав та відмінності між ними і зобов'язальними правами	10
Практична робота 7. Володіння	Здобувач пояснює юридичну природу володіння, його відмінність від права власності. Знає способи набуття, втрати володіння та засоби захисту володільця, включаючи інтердикти	10
Практична робота 8. Право власності	Здобувач знає форми власності в римському праві (квіритська, преторська, провінційна), способи набуття та втрати, а також механізми захисту. Вміє застосовувати поняття віндикаційного і негаторного позову	10
Практична робота 9. Права на чужі речі	Здобувач розуміє зміст обмежених речових прав — сервітутів, суперфіцію, емфітевзису та застава. Може пояснити їхнє значення для забезпечення інтересів осіб, які не є власниками речі.	10
Аудиторний тест по темі: Права на чужі речі	Здобувач знає види прав на чужі речі в римському праві, розуміє їх юридичну природу та особливості. Вміє розрізняти сервітути, емфітевзис, суперфіцій та заставу, пояснює умови їх встановлення і	10

	припинення. Застосовує здобуті знання для вирішення правових ситуацій та аналізу історичних джерел	
Самостійна робота 3	Здобувач демонструє здатність аналізувати історичні передумови виникнення та розвитку інститутів римського речового права. Вміє аргументовано викладати думки в письмовій формі, користуючись положеннями римського законодавства, зокрема джерелами кодифікації Юстиніана. Розуміє природу спільної власності, права на чужі речі, а також сутність віндикаційного позову	10
Самостійна робота 4.	Здобувач усвідомлює вплив історичних процесів у Римі на трансформацію способів захисту права власності. Вміє аналізувати розвиток речових прав, зокрема прав на чужі речі, з урахуванням соціально-економічного контексту. Формує навички креативного мислення, укладаючи тематичний кросворд, демонструє вміння структурувати правові категорії та застосовувати здобуті знання в нестандартних форматах навчальної діяльності	10
Модульна контрольна робота 2.	PH1,PH3,PH6,PH12, PH13,PH14,PH18,PH19,PH20	30
Разом за модулем 2		100
Модуль 3. Загальні положення про зобов'язання в римському приватному праві		
Практична робота 10. Загальні положення про зобов'язання	Здобувач пояснює суть зобов'язання як правового зв'язку між кредитором і боржником. Знає елементи зобов'язання, класифікацію та підстави виникнення, включно з договорами, деліктами й квазізобов'язаннями	5
Практична робота 11. Договори: загальні положення	Здобувач розуміє загальні умови дійсності договору в римському праві: наявність згоди, предмета, правоздатності сторін. Вміє класифікувати договори (вербальні, літеральні, реальні, консенсуальні).	5
Практична робота 12. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1	Здобувач характеризує зобов'язання, що виникають з договорів купівлі-продажу, найму, доручення. Вміє визначити істотні умови таких договорів і юридичну відповідальність сторін	5
Аудиторний тест по темі: "Окремі види договірних зобов'язань"	Здобувач знає класифікацію та зміст окремих видів договірних зобов'язань у римському праві. Вміє визначати істотні ознаки договорів купівлі-продажу, найму, позики, зберігання, доручення та інших типових контрактів. Розуміє юридичне значення консенсуальних, реальних,	20

	односторонніх і двосторонніх договорів, застосовує ці знання для аналізу зобов'язальних відносин у запропонованих ситуаціях.	
Практична робота 13. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2	Здобувач аналізує договори позики, зберігання, товариства та інших реальних договорів. Розуміє правові наслідки їхнього виконання або порушення	5
Практична робота 14. Позадовірні зобов'язання	Здобувач пояснює сутність та класифікацію позадовірних зобов'язань. Знає римське вчення про делікти (furtum, iniuria, damnum iniuria datum) та квазиделікти, а також порядок відшкодування шкоди.	10
Практична робота 15. Спадкове право	Здобувач знає загальні засади спадкування в римському праві, види спадкування (за заповітом, за законом), порядок набуття спадщини та інститут легатів, фідейкомісів. Пояснює особливості спадкової трансмісії	5
Аудиторний тест по темі: Спадкове право	Здобувач розуміє сутність та правову природу спадкування у римському праві, знає відмінності між спадкуванням за заповітом і за законом. Вміє аналізувати умови чинності заповіту, класифікувати види заповітів та визначати правове становище спадкоємців. Орієнтується в інститутах необхідних спадкоємців, легатів та фідейкомісів, пояснює їх юридичне значення та роль у розвитку римського спадкового права.	15
Самостійна робота 5	Здобувач демонструє здатність аналізувати історичні джерела римського права, зокрема Закони XII таблиць, з метою з'ясування міри покарання за невиконання зобов'язань. Виявляє розуміння еволюції тлумачення поняття виконання зобов'язання у контексті розвитку римського приватного права. Вміє прослідкувати етапи формування та трансформації інституту відповідальності за невиконання зобов'язання, застосовуючи історико-правовий метод аналізу. Обґрунтовує висновки з використанням положень римських правових джерел, включно з кодифікацією Юстиніана. Розуміє процес становлення договірної системи у Стародавньому Римі, виділяє ключові види договорів та їх значення для розвитку зобов'язального права. Вміє чітко та логічно викладати власні думки в письмовій формі з посиланням на відповідні джерела римського права.	10

Модульна контрольна робота 3	PH1,PH3,PH6,PH12, PH13,PH14,PH18,PH19,PH20	20
Разом за модулем 3		100
Навчальна робота		$(M1 + M2+M3)/2*0,7 \leq 70$
Екзамен		30
Разом за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Перескладання пропущених, з поважних причин, семінарських занять відбуваються 1 раз в тиждень в визначений викладачем день, що міститься на сайті кафедри.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету). Здобувачі зобов'язані відвідувати практичні заняття, оскільки на них аналізується теоретичний матеріал та розглядаються практичні питання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активне виконання завдань, що здатні розвинути практичні уміння та навички, з використанням отриманих історичних та теоретичних знань, чинного законодавства та судової практики

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс «Римське приватне право» (на навчальному порталі НУБіП України Elearn) URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=575>

- конспекти лекцій та їх презентації (доступні на навчальному порталі НУБіП України eLearn URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=575>

- покликання на цифрові освітні ресурси:

1. The Codex of Justinian <http://iuscivile.com/materials/codex/>

2. The Digest of Iustinian – Translated by Charles Henry Monro – Cambridge At the University. Press. 1904. URL: <https://archive.org/details/digestofjustinia01monruoft/page/n8/mode/1u>

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Інтернет сторінка. - Режим доступу до електронних документів : <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Юридична школа університету Глазго <https://iuscivile.com/>

- **підручники, навчальні посібники, практикуми:**

1. Майданик Р.А., Є. О. Рябокони. Римське приватне право : підручник / відпов. ред. Р. А. Майданик, Є. О. Рябокони. 2023. 386 с.

2. Основи римського приватного права : підручник / В. С. Макаруч, В. Я. Марковський. 2-ге вид., перероб. Харків : Право, 2024. 352 с.

3. Підопригора О. А., Харитонов Є. О. Римське право. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 528 с.

4. Римське приватне право. Практикум: навч. посіб. (І. А. Безклубий, О. О. Білик-Рмашенко, Р. А. Майданик, В. Є. Макода, К. В. Москаленко, І. О. Ромащенко, Є. О. Рябокони, Г. Г. Харченко) / за ред. Р. А. Майданика та Є. О. Рябокони. Київ : Алерта, 2021. 220 с.

5. Римське приватне право : підручник / відпов. ред. Р.А. Майданик, Є.О. Рябокони. Київ: Алерта. 2023. 386 с.

6. Тетарчук І. Римське приватне право: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 136 с.

7. Харитонов Є. О. Розділ 3. Римське приватне право як підгрунття права ЄС / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova // Від римського права до інтеграційного права Європи: євроорієнтована школа порівняльної цивілістики на тлі гібридної війни : кол. монографія / за заг. ред. проф.: Є. Харитонova, О. Харитонova, І. Давидова. Одеса : Фенікс, 2025. С. 77-118. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.32106> DOI: 10.32837/11300.32106

- **методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти:**

1. Канарик Ю.С. Навчально-методичні рекомендації та курс лекцій з дисципліни «Римське приватне право» для студентів денної та заочної форми навчання. Київ. 2022. 200 с.

2. Methodological recommendations for lectures and seminars in the discipline «Roman private Law» for students of the bachelor's degree program of specialty 081 «Law» / Compilers: Y.S. Canaryk. 2024. 200 p

3. Римське приватне право [Електронний ресурс] : компл.навч.-метод. забезп. дисц. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Право» спец. 081 Право / уклад.: О. Н. Владикін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 164 с

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Грабинський М. Договір позички: від римського приватного права до цивільного права України. Наукові перспективи (Naukovi perspektivi). 2023. № 4 (34). С. 397–409

2. Грабинський М. Місце міжнародного договору в системі джерел міжнародного приватного права. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 5 (19). С. 271-281

3. Грабинський М. Римське право як основа міжнародного права. Український часопис міжнародного права. 2023. № 2/2023. С. 25-29

4. Канарик Ю.С. Особливості особистих немайнових та майнових відносин батьків та дітей у Стародавньому Римі. Науково-практичний журнал Право. Людина. Довкілля . Том 13. № 1. 2022. С. 56-63.

5. Канарик Ю.С. Особливості права користування чужими речами в Стародавньому Римі та його вплив на сучасне цивільне право України. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск № 1 (42). 2022. С.37-40.

6. Канарик Ю.С. Порівняльно-правовий аналіз спадкових відносин в римському приватному праві та сучасному цивільному праві. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск № 3 (44). 2022. С. 40-43.

7. Канарик Ю.С. Договірні зобов'язання в римському праві: генеза основних форм. Науково-практичний журнал Law. Human. Environment. 2023. Vol. 14, No. 2 С. 22-32.

8. Канарик Ю.С. Прадавні витоки сучасної теорії недійсності правочинів/ Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції» : тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 126-річчю заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 23 травня 2024 р.) За заг.ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2023. С.77-80. URL: https://drive.google.com/file/d/15--WzL15fQV5DezZ6nVpu_oS0wC3wrWp/view

9. Римське право крізь призму традиції і судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 512 с.